

בעזה ש"ת

מים עמוקים עצה כלב איש ואיש תבונה ידולה
סטריקור

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת ויקרא - זכור תשפ"ד

ג'ימז וקבלז היהודים עליהם ועל רגלם

מגבית פורים תשפ"ד

אפשר להעביר לנציגים

כב"ב - הר"ר דניאל גרליץ שליט"א

בירושלים - הר"ר רפאל רפפורט שליט"א

ונכתב בספר

בשבוע זה אנחנו מתחילים **שנה שלישית** בהוצאת הגליונות

הוצאות המערכת עד כה: סך 86,536 ₪

סך ההכנסות עד כה: 54,974 ₪

חסר עד כה: 31,562 ₪

נימים אלו אשר כיסם ולינם של ישראל פתוח לצרכי עמך בית ישראל

זכרו את העוסקים במלאכת הקודש

אם אין קמח אין תורה

אפשרויות תרומה:

בעמדות נדרים פלוס

מוסדות סטריקוב בארה"ק, גליון עצה ותבונה

או לנציגים בבתי מדרשינו

או בטלפון 052-762-0204

קובץ צ"ט

עדש"ק

פרשת ויקרא - זכור

תשפ"ד

לתרומות והנצחות:

052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

י"ל ע"י

רחוב דוד 32 ירושלים

לפי שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה

חין עני חלה צדעת (גדרים מא.).

הרימו תרומתכם בעין יפה להוצאת גליון זה

אשר נותן דעת לכל המעינים בו.

ניתן להאזין לשיעורי
כ"ק מדרן אדמו"ד שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי כ"ק מדרן
אדמו"ד שליט"א בקול הלשון
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

זכור - פורים

משעה שאמר להם מקצלין אתם את התורה ענו כולם ואמרו נעשה ונשמע, מפני שאין צה יגיעה ולער והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שצעל פה, שיש צה דקדוקי מלות קלות וחמורות, והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה".

ואם כן נמלא שגם מה שאמרו 'הדור קצלוה צימי אחשורוש' מאהבה וצרלון, מוסב על קצלת התורה שצעל פה, שצימי נם הפורים היה קצלת התורה מאהבה על חלק התורה שצע"פ.

ויש לצאר שייכות עניין נם הפורים דייקח לחלק התורה שצע"פ, דהנה כח הרע של עמלק הוא לעורר ספיקות צעצודת ה', וכמו שדרשו בספדה"ק (פלא הרימון מגילת אסתר ד"ה מגילה נקראת צסם הרה"ק מצארדיטשוב זי"ע) ש'עמלק' הוא צגימט' 'ספק'. ולעומת זאת עניין התורה שצע"פ הוא לצרר כל הספיקות צמלות התורה וצדיניה,

בגמרא (שבת פח.) "ויתלצו צתחתית ההר' (שמות יט, טו), א"ר אצדימי צר חמא צר חסא, מלמד שכפה הקצ"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקצלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קצורתכם, א"ר אחא צר יעקב מכאן מודעא רצה לאורייתא, אמר רצא אעפ"כ הדור קצלוה צימי אחשורוש דכתיב (אסתר ט, כו) 'קימו וקצלו היהודים', קיימו מה שקיצלו כצר". וצרש"י: 'צימי אחשורוש', מאהבת הנם שנעשה להם".

וידועה קושיית התום' (ד"ה כפה) שהרי צר הקדימו צנ"י נעשה לנשמע וקיצלו עליהם את התורה, ולמה נלרך כפיית ההר, ותירלו "שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן". אמנס במדרש תנחומא (פר' נח סי' ג) הוצא ג"כ עניין כפיית ההר, ואמרו שם: "ואם תאמר על התורה שצכת צפה עליהם את ההר, והלא

וממילא ע"י מחיית זרעו של עמלק בעת נס הפורים קיבלו זנ"י את התורה שבע"פ באהבה, כי זה לעומת זה עשה האלוקים.

ואבן מלאנו במצוות מחיית עמלק גופא שיש מקום לספיקות ולטעויות בקיום המצוה, וכמו שהיה אלל שאל שחמל על חג ועל מיטב האן והבקר ולא חצו החרימם (שמואל א טו, ט), שחשב שצוה ג"כ מקיים מצוות ה', כמצואר שם (פסוקים כ"א) שהתנכל לפני שמואל באמרו "אשר שמעתי בקול ה' ואלך בדרך אשר שלחני ה' ואציה את חג מלך עמלק ואת עמלק החרמתי, ויקח העם מהשלל אן ובקר ראשית החרם לזבח לה' חלקיך בגלגל".

ובן מה דאיתא (ב"ב כ"א.) על יואב שהרג רק הזכרים באדום, "כי אתא לקמיה דדוד אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי, אמר ליה דכתיב (דברים כה, יט) 'תמחה את זכר עמלק' (בקמץ, דמשמע זכרים), אמר ליה והא אן 'זכר' קריין (בצירי), אמר ליה אנה 'זכר' חקריין".

והעניין שנפלו טעיות כאלו דווקא במצוה זו, כי זהו כוחו של

עמלק שמתגבר להטיל ספיקות וטעויות בקיום התורה והמצוות, ומצוות מחיית עמלק הוא להתגבר כנגדו ולצרר כל הספיקות, וזהו זכח התורה שבע"פ.

וזהו שדרשו חז"ל (מכילתא פר' ויצא עמלק, פ"א) עה"פ (שמות יז, ח) "ויצא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", "אין 'רפידים' אלא רפיון ידים מן התורה, לפי שרפו ישראל ידיהם מדברי תורה לכך בא שונא עליהם, לפי שאין השונא בא אלא על רפיון ידים מן התורה". ולפי האמור הכוונה שרפו ידיהם מן התורה בע"פ (שצוה הוא עיקר הקושי והיגיעה כדברי התנחומא דלעיל), וממילא נתחזק כוחו של עמלק והיה יכול לזא ולהילחם עם ישראל. והענה כנגדו הוא שלא ליפול לרפיון ידים בלימוד התורה שבע"פ, אלא להתחזק ולהתאמץ בעמלה וציגיעתה.

והנה על פי רוב עניין התורה שבע"פ אינו להוסיף דברים חדשים אלא לצרר את דיני התורה שצכת ע"י י"ג מידות שהתורה נדרשת בהן, שניתנו מסיני לחכמים לדרוש וללמוד על ידם מתוך התורה שצכת. ואף הגזירות

והתקנות שגזרו ותיקנו חכמים הם צאים כדי להרחיק את האדם מן עצירה דאורייתא, ולמדו זאת ממה שנאמר בתורה (ויקרא י"ב, ל) "ושמרתם את משמרתיו", "עשו משמרת למשמרתיו" (יצמות כא.), שמפסוק זה נטלו חכמים הכח לגזור ולתקן כל מה שגזרו ותיקנו, והתכלית בזה הוא ג"כ לחזק ולשמור את משמרת התורה שצכתצ ואין הם גזירות ותקנות צפני עלמן.

אמנם יש כמה מלכות שהן מדרצנן, וכמו חנוכה ופורים וכיוצ"צ שהן מלכות חדשות לגמרי, ואף שיש להם רמזים בתורה שצכתצ מ"מ עיקר עניינם הוא מתקנת חז"ל, וכבר דנו בזה הר"א שונים (רמז"ס צהקדמתו למשנה תורה; רמז"ן דברים ד, ז) איך אין בזה משום איסור צל תוסוף, יעו"ש צדצריהם. עכ"פ צמלכות אלו נתגלה עיקר תוקפה של התורה שצע"פ שאיינה רק פירוש לתורה שצכתצ גרידא, ורואים ציתר שאת כח חז"ל צעלי התורה שצע"פ שניתן להם הכח לתקן דצרים חדשים לגמרי

ולהוסיף על מניין המלכות של התורה שצכתצ.

ולפי האמור מוצן היטצ מדוע דווקא צפורים נתגלה עניין זה, כי אז זכו למחיית עמלק וקיבלו את התורה מאהבה, והיינו את חלק התורה שצע"פ, וממילא זכו אז להארת התורה שצע"פ צכל תוקפה, וניתן הכח לחכמים לתקן מדעתם מלווה חדשה לגמרי.

ואיתא בפריים (של"ה פר' יתרו אות יצ) שצעשרת הדצרות יש תר"ך אותיות כמנין 'כתר' תורה, וצכל אות נרמז מלוה אחת מתרי"ג מלכות, ושצע אותיות היתירות הן שצע המלכות דרצנן. ונמצא שהמלכות דרצנן נכללים צכלל אחד עם המלכות דאורייתא, ונחשצים ממש כמותם. ויש לרמז זאת צדצרי הגמרא (מגילה טו:): "'דצרי שלום ואמת' (אסתר ט, ל), אמר רצי תנחום ואמרי לה אמר רצי אסי מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה". והיינו שהמגילה ומלכותיה נחשצות ממש כמו התורה שצכתצ.

והנה התום' (שנת שס"ד"ה אמר רבא) הקשו
 על דברי הגמ' (מגילה ז.) בהא
 ד"אסתר צרות הקודש נאמרה", "אמר
 שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא
 דעדיפא מכולהו, שנאמר 'קימו וקבלו',
 קימו למעלה מה שקיבלו למטה. אמר
 רבא לכולהו אית להו פירכא לבר
 מדשמואל דלית ליה פירכא". וקשה
 שהרי רבא בעלמו למד מפסוק זה
 ש'קיימו מה שקיבלו כזר'.
 ולהאמור יש ליישז קושייתם, כי דזר

זה ש'קיימו מה שקיבלו כזר', דקאי על
 קבלת התורה שבע"פ, י"ל שקבלה זו
 הייתה צמה שזנ"י הגיעו לאמונה חזקה
 בחז"ל וצתושבע"פ, עד שהרגישו
 ש'קיימו למעלה מה שקיבלו למטה',
 שזהו האמונה צתושבע"פ להאמין שכל
 מה שאמרו חז"ל ותיקנו וחדשו הכל
 הוא תורה ממש כמו התורה שצכתב,
 ובהכרה חזקה זו צאמיתות תקנות
 חכמים 'קיימו מה שקיבלו כזר',
 ונמצא ששני הדרשות עניינם אחד.

דולה התבונה

נחיצות מידת השמחה לעבודת ה' וקניינה בימי הפורים

שיעור הכנה לפורים

ליל שישי פרשת פקודי תשפ"ד

מעלת ימי הפורים וסגולתם לסייע בעבודת ה'

אנו נמצאים בחודש אדר, בפרוס הימים הקדושים - ימי הפורים, אשר בכל הספה"ק הכבירו ברום ערכם ובשגב רוממותם, ובנפלאות ההארות וההשפעות העליונות החוזרות וניעורות בכל שנה כמו בימים ההם, ובשם משמוא"ל (תרע"ד, ד"ה נש"ס מגילה) כתב: "ונראה דכמו שבכל שנה מתעורר הנס, כן נמי מתעורר הא ד'קיימו וקבלו', והימים בעצמם מסייעים שנהיה בכח לקבל על להבא באמת ובלב שלם". יש סיוע גדול מלעילא, הימים עצמם נותנים לנו כוחות לכל השנה לעבוד את ה' כדבעי.

עוד איתא שם (תרע"ז, ד"ה וצוקר): "אמרו חסידי קדמאי, שבפורים יכול כל איש להושע ולהתברר". עניין זה שאפשר לפעול ישועות בימי הפורים מובא בהרבה ספרים, ודרשוהו על דרך מה שאמרו חז"ל (ירושלמי מגילה א, ד) שבפורים "כל הפושט יד נותנים לו", שכן יש עניין כזה כלפי שמיא, והרי איתא (צרכות ז.) שגם הקב"ה מקיים כביכול את כל המצוות, ואפילו מצוות דרבנן, וא"כ הרי הוא מקיים ג"כ מצוות מתנות לאביונים, ובאופן כזה שכל הפושט יד נותנים לו, להיוושע בכל הנצרך לו. ומלמדנו השם משמואל שעניין זה אמור ג"כ על ישועה ברוחניות, לצאת מכל המיצרים והקשיים המונעים ומפריעים את האדם מלעבוד את ה'.

ובתפארת שלמה (פורים ד"ה לקיים) איתא עה"פ (אסתר ט, ז-לא) "וישלח ספרים אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשוורוש דברי שלום ואמת, לקים את ימי הפרים האלה בזמניהם כאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה" וגו', "לכאורה מה זה הדברים האלה אשר שלחו טעם בדבר 'כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר', האם בכבודם ירצו סלה, אמנם הוא ענין הבטחה שיזכו לקיים את ימי הפורים בכל שנה ושנה בהארה רבה הזאת 'כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר' בדורם, כן עתה תופיע עלינו תשועת עולמים אמין".

ובמקום אחר (ד"ה לך נוטס) כותב: "ובחינה זאת היא המתעוררת ביום זה בכל שנה ושנה, וכבוד היום גורם להביא בלבבות ישראל התעוררת התשובה", היינו כמו שהיה אז שמאהבת הנם קימו וקיבלו עליהם בני ישראל את התורה מאהבה (שנת פת. ונרש"י ד"ה צימי), כך בכל שנה ושנה יש בכח ובסגולת הימים להביא התעוררות תשובה.

ימי הפורים נזכרים ונעשים מלעילא בכל מצב שהוא

עב"פ מבואר במאמרים אלו, ועוד רבות כהנה וכהנה, שימי הפורים בעצמם גדול כוחם ונפלא לקבל כח וסיוע רב בעבודת ה'. ובפרי צדיק (פורים, א) הביא דברי המדרש הידועים (פרשה ט) "כל המועדים עתידים בטלים, וימי הפורים אינם בטלים לעולם, שנאמר (אסתר ט, כח) 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים', אמר ר' אלעזר אף יום הכפורים אינו בטל לעולם, שנאמר (ויקרא טז, לד) 'וזהיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה'".

וכבר נודעה התמיהה מה פשר דברים אלה שהמועדים יהיו בטלים, הלא באמונה ש"זאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת", ואף קוצו של יוד לא יתבטל לעתיד, ואיך יתבטלו המועדות. וכבר נשאל על זה הרשב"א (נשו"מ, סי' נג). ועוד קשה, שאפילו לו יצויר שיתבטלו המועדות אף שהם מן התורה, איך ייתכן שימי הפורים שהם רק מדברי קבלה ותקנת אנשי כנסת הגדולה, דווקא הם לא יהיו בטלים. עוד הקשה הרשב"א שם, על מה שהביאו ראייה לכך שיום הכיפורים לא יתבטל, מהא

דכתיב ביה 'חוקת עולם', והלא גם בפסח נאמר (שמות יב, יד) "חקת עולם תחגהו", וכן נאמר (שס, יז) "לדרתיכם חקת עולם".

ומפרש הרשב"א שם שאין המכוון על לעתיד לבא שאז יתבטלו המועדים מדינא, אלא המכוון לזמני הגזירות והצרות שיעברו על בני בעת הגלות, שאז יכריחו אומות העולם את בני לבטל מצוות, ובכללם קיום מצוות המועדים, ועל דרך הכתוב (איכה ג, ו) "שכח ה' בציון מועד ושבט", ועל זה באה ההבטחה שגם בזמנים קשים אלו, מכל מקום ימי הפורים וכן יום הכיפורים, לא יהיו בטלים, ויתקיימו אצל בני תמיד.

והנה בוודאי שבשעה שהכריחו את בני לבטל מועד ושבט לא יניחום לקיים גם מצוות יום הכפורים, אלא שהמדרש סובר כמאן דאמר (שזעוט יג.) שעיצומו של יום מכפר אפילו לא התענה ולא קראו מקרא קודש, ולכן לא שייך שתבטל, אבל 'חוקת עולם' דפסח אינו הבטחה אלא אזהרה הוא כלשון הכתוב 'תחגהו', שתלוי בקיום מצוות החג, וכן שאר המועדים אם אין מקיימים את מצוותיהם, ואף אם באונס, לא שייך לזכות להארת הימים, כי ההארה והקדושה תלויה בקיום המצוות, אבל השפעת יוה"כ אינה תלויה בקיום מצוותיה ולכן תהיה לעולם ואף כאשר יכריחו אומות העולם את בני לבטלה.

אכן עדיין קשה מה שאמרו שימי הפורים לא יהיו בטלים, והרי בשעת הגזירות בוודאי לא הניחו הצוררים לקיים מצוותיה בקריאת מגילה ומשתה ושמחה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים, וא"כ מהי ההבטחה שלא תיבטל לעולם.

ומבאר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע עפ"י הכתוב (אסתר ט, יט): "עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב", וגו', וכן כתיב שם (פסוק כא) "לקיים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה", ויש לדקדק, שאם המכוון הוא על קיום המצוות הנוהגות בפורים הוה ליה למימר 'עושים ביום ארבעה עשר שמחה וכו', ומהו 'עושים את יום'.

אלא העניין, כי הנה בזמן הגם נאמר (שס, טז) "ונח מאויביהם", ועיקר המנוחה היא מן האויב הידוע הוא היצר הרע, וזה עיקר מחיית עמלק לשרש אחר הרע שבלב

היצר הרע הנקרא עמלק, עד שזוכים למנוחה ממנו. וגבי מחיית עמלק איתא (מנסומא פ' תל"א, ד) "אמרו ישראל רבנו של עולם אין אנו יכולין בו, אמר להם הקב"ה תהיו אתם מזכירין שמו מלמטה ואני מוחק שמו מלמעלה", שע"י ההזכרה מלמטה נעשה המחייה ע"י הקב"ה מלמעלה. "וכן בכל שנה נעשה בימים אלו מחיית עמלק למעלה ע"י שמזכירין שמו מלמטה, וישראל עושים בכל שנה הימים האלה שיהיה בהם מחיית עמלק, וממש הם 'עושים את הימים', דהיינו כח הימים, וכו', וכמו ביוהכ"פ עיצומו של יום מכפר, כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק, רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכפורים וכן שהיום פורים".

ומוסיף שם ש"אף הזכירה שמזכירין שמו מלמטה ג"כ מצד השי"ת ממילא, ששולח בלב ישראל ההזכרה שיזכירו שמו מלמטה, וממילא נעשים הימים שיהיה בהם מחיית עמלק, ובא ההבטחה 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים' וגו', שאף בשעת הגזירה שיכריחו ח"ו את ישראל לבטל מועד ושבת ובודאי לא יניחו אותם לקיים מצות הנוהגות בפורים, מכל מקום ימי הפורים לא יעברו והיינו כח הימים להיות בהם מחיית עמלק מלמעלה זהו לא יתבטל גם אז וממש כמו יוהכ"פ שעיצומו של יום מכפר אף אם לא התענו בו ולא קראו מקרא קודש וכן ימי הפורים עצמם עושים המחיית עמלק למעלה, אך דצריך עכ"פ לידע שהיום הזה הוא פורים, ועל זה הבטיחו הכתוב 'וזכרם לא יסוף מזרעם' שאף אז לא ישכחו הימים ויהיו הימים נזכרים ונעשים שיהיו ימי מחיית עמלק".

נחיצות ההכנה ליו"ט כדי לעשות כלי מוכן לקבל את השפעות הימים שיישארו לאורך ימים **מסתמא**, לא שמעתי אבל כך יוצא לפי דבריו הק', גם כשהיו בני ישראל במחנות העבודה וההשמדה בימי המלחמה הנוראה, זכרו את הפורים, אף שלא היה בידם מגילה, וכל שאר מצוות היום, שהרי הקב"ה הבטיח שתמיד יהיו ימים אלו 'נזכרים', וממילא גם 'נעשים' עם כל כוחם וסגולתם.

כאשר יודעים שכך הם פני הדברים, אז לכאורה מה חסרה ההכנה לפורים, הרי ממילא כל אחד זוכה בפורים להשפעות גדולות כאלו. אולם באמת עניין

ההכנה אינו כדי להמשיך את ההשפעות עצמם, אלא כדי לעשות 'כלי' מוכן לקבל את ההשפעות, כי אמנם כן הוא שבימי הפורים עצמם כל אחד מקבל באיזה אופן שהוא את האורות וההשפעות, אבל אם לא הכינו כלי, אזי לא יישאר מכל זה מאומה, וכאשר יעברו ימי הפורים יסתלקו גם כל ההשפעות ויישארו ריקנים, אבל כאשר עושים הכנה, זוכים שכל הדברים הגדולים שמקבלים ביום זה יכולים להיכנס ולהישאר בקרבנו.

עניין ההכנה שייכת לכל המועדים והימים-טובים, שכל יו"ט יש בו כח מיוחד המסייע לעבודת ה' שמושפע בו, והתכלית היא שכח זה יישאר לכל השנה גם אחר עבור היו"ט, ולכן מוכרחים לעשות הכנה לכל יו"ט כדי שאכן תישאר סגולת היום לכל השנה. ובפורים הדבר נחוץ ביותר, כי הוא יום מלא וגדוש בהרבה טרדות, ואם אין מתכוננים מראש ומקדם לנצל את היום ולהכניס את ההשפעות הגדולות בקרב איש ולב עמוק, אז באמת לא יישארו עם כלום, ורק כאשר מתכוננים כדבעי אזי ההשפעה תבוא באופן נכון ותהיה לה קיום עולמית.

והנה בדרכי ההכנה, בראש ובראשונה הוא על ידי שלומדים את העניין של היו"ט, הגמרא או ההלכה העוסקת בדיני היו"ט, או ספרי חסידות המבארים את ענייני היום, ובפרט בספר הקדוש קדושת לוי, ב'קדושות' לפורים, בהם מבאר בהרחבה כל ענייני הימים, ומיוחד 'קדושה' מיוחדת לכל מצוה מארבע מצוות הפורים, גדולתה ויקרותה, אז, כאשר יודעים מה המגילה יכולה לפעול באדם אזי יוצאים מהמגילה במדרגה אחרת לגמרי, וכשיודעים את עניין המשתה ושמחה הרי היא נעשית באופן מרומם ונפלא, וכן בשאר מצוות היום.

השפעת השמחה בפורים - כסיוע למלחמת עמלק

ונייחד בזה את אמרינו באחד מן העניינים היסודיים של הפורים, והוא עבודת השמחה. כבר "משנכנס אדר מרבים בשמחה" (מעניית נט.), ובפרט ביום הפורים בעצמו שמצוות היום היא במשתה ושמחה.

והנה התניא מקדיש כמה פרקים נכבדים לעניין השמחה בעבודת ה', פרקים כ"ו-כ"ח, פרקים השווים לכל נפש, כל אחד יכול ללמד בעצמו, והם נחוצים מאוד לכל אחד, שמבאר שם חשיבות השמחה בעבודת ה', ומהם הדרכים המסוגלים להגיע לזה.

והשייכות של פרקים אלו לספר התניא, היות שכל עניין הספר הוא ללמד את דרכי מלחמת היצר הרע, ועל כך מתחיל בפרק כ"ו: "ברם כגון דא צריך לאודועי כלל גדול, כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי, כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה, הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות, ינוצח בקל ויפול, גם אם הוא גבור יותר מחברו, ככה ממש בנצחון היצר, אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן, כי אם בזריזות הנמשכת משמחה ותפוחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם".

ועפ"י זה מובן מאוד שייכות עבודת השמחה לפורים, כי כל העניין של פורים הוא מחיית עמלק והיינו המלחמה בכח הרע, ולערוך את המלחמה ולנצח אפשר רק ע"י מידת השמחה, וכאמור בדברי הפרי צדיק שבכל שנה ושנה מקבל כל אחד בימי הפורים את הכח של מחיית עמלק דהיינו ההתגברות על היצה"ר, וכחלק מזה נמשך בימים אלו הארה גדולה של שמחה, כי היא נחוצה מאוד למלחמת היצה"ר.

ובתניא בהמשך דבריו שם כותב וז"ל: "ומה שכתוב (משלי יד, כג) 'בכל עצב יהיה מותר', פירוש שיהיה איזה יתרון ומעלה מזה, הנה אדרבה מלשון זה משמע שהעצב מצד עצמו אין בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון, והיינו השמחה האמיתית בה' אלקיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולב נשבר, שע"י זה נשברה רוח הטומאה וסטרא אחרא ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים כמו שכתוב בזהר (ג, רמ.) על פסוק (תהלים נא, יט) 'רוח נשברה לב נשבר' וגו', ואזי יקוים בו רישיה דקרא 'תשמיעני ישון ושמחה' וגו' 'השיבה לי ישון ישעך ורוח נדיבה' וגו'".

היינו שבדרך כלל העצבות והמרירות מפריעים לשמחה, אבל יש אופן שדייקא על דם ומכוחם באה השמחה, וזהו אחר שיש שברון לב המביאה לתשובה, שאז אח"כ יכולים להגיע לשמחה.

ודבר זה הוא ג"כ יסוד גדול בכל העניין של המגילה, וכמבואר בתפארת שלמה (פורים ד"ה ותלנש) עה"פ (אסמר ד, ד) "ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל", וז"ל: "יש לדקדק מה היתה כוונתה בשלוח הבגדים אליו אחר שראתה ושמעה מרת נפשו ויגונו, וכי מחוסר בגדים היה, הלא ראוהו כי שק ואפר הציע ולא חפץ בבגדי כבוד ותפארת. גם יש להתבונן בענין שהיה סיבה מן השמים להביא את ספר הזכרונות לפני המלך ולעשות למרדכי יקר וגדולה ולהלבישו בגדי כבוד ולהרכיבהו ברחוב העיר לקרא לפניו 'ככה יעשה לאיש' כו', הלא זה הענין לא שייך לענין הגאולה בזמן ההוא.

"אולם הנה נודע כי האדם צריך לעבוד השם יתברך בדחילו ורחימו, ר"ל מתחלה להיות מתהלך ביראת ד' ולפחד מהדר גאונו, ואחר כך יבא מזה לידי שמחה לעבדו באהבה ושמחה וטוב לבב, ובחינת היראה היא לבטל נפשו ממציאות מפני גודל כבודו יתברך שמו אשר הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא הוא חשוב, ואחר כך יבא מזה לידי האהבה ושמחה להדבק באור פני מלך חיים, וכו'.

"והנה זהו שהיה הענין במרדכי ואסתר כששמעה קול הרעש של מרדכי בבכי וזעקה על צרת ישראל, הנה שלחה לו בגדים 'להסיר שקו מעליו', פירוש להסיר העצבות והיגון מעליו רק בשמחה להתקרב ולהתפלל לפני השם יתברך 'כי אין לבא אל המלך בלבוש שק', כי 'עוז וחדוה במקומו' כתיב ולא נכון לבא בעצבות לפני מלך הכבוד, אך הוא לא קבל כי צריך מתחלה הכנה בהכנעה ויראה ואחר כך ממנה יבא אל השמחה כאשר בארנו, לכן אחר כך כאשר בא עת לחננה הסיב הש"י בענין הזה שיקראו לפני המלך דברי הימים וכו' וקראו את מרדכי לרכוב על סוס המלך ולבוש המלך ולומר לפניו למען הכניסו בענין השמחה, ומיד כאשר שמח לבו מעט ממנו נעשה הגאולה והנס הגדול, לכן היה זה הענין של ספר הזכרונות הקדמה וסיבה אל הגאולה כנ"ל".

ובמקום אחר (ד"ה והרמב"ם) חוזר על עניין זה, שתכלית הכבוד שנעשה למרדכי היה כדי להוציאו מן העצבות אל השמחה ואז תוכל לבא הישועה, והביא שם מדברי חז"ל במדרש (ראה מרגום שני ו, יא) ששלחה אסתר והביאה ז' אלף נושאי כלי זמר והלכו לפניו בכל העיר וקראו ככה יעשה לאיש, "וממילא כאשר בא לשמחה לנכון היה בכוחו לעורר עוד רחמים וחסדים". כי השמחה הייתה נחוצה לישועה, ורק כאשר היה מרדכי בשמחה היה יכול להמשיך את ישועת ישראל. והדברים מובנים היטב לפי האמור, שגם הפורים עניינו מחיית עמלק, וכדי להילחם עם הרע ולהתגבר עליו מוכרחת השמחה, כי בעצלות וכבדות אי אפשר לנצח את היצה"ר.

אמנם רואים כי בד בבד, נדרש גם מעט עצבות ושברון לב, שרק מכוחה אפשר להגיע לשמחה אמיתית, וכדברי התניא דלעיל, וכפי שגילה מרדכי בהנהגתו ש'צריך מתחלה הכנה בהכנעה ויראה ואחר כך ממנה יבא אל השמחה'. אולם צריך לזכור שהעצבות אינה התכלית והמטרה, אלא רק כאמצעי לבא להתעוררות תשובה, והימנה לבא לשמחה, שרק אז אפשר להילחם עם היצה"ר ולהתגבר עליו.

עמלק מתגבר להכניע את האדם ולהביאו לכלל ייאוש ושפלות

וצריך להתחזק בזה תמיד, ובאמת קשה מאוד להיות בשמחה ולא ליפול בעצבות, והטעם לזה הוא משום שהיצה"ר יודע שאם יהיה האדם שמח וטוב לב אזי לא יוכל להפילו ברשתו, ולכן מתגבר הוא בכל כוחו לגרום לו שלא יהיה בשמחה, כי אז יוכל להכשילו ולהכניעו.

ודבר זה מצאנו אצל עמלק, וכמו שכתב השם משמואל^א (מנז"ח זכור תרע"ז, ד"ה יש להפזין) וז"ל: "איתא בספ"ק שעמלק היא בחינת דעת דקליפה, ויש להבין הלוא הסטרא אחרא הוא צלמות ולא סדרים, וכתוב (קהלת ט, י) 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול' וגו', ואיך תימצא בהם בחינת דעת. והנה כ"ק אבי אדמו"ר זצ"ל ה"ה הגיד שענין דעת הוא להיות מכיר את ערכו ולעמוד מרחוק, ודייק לה מדברי המדרש רבה (ויקרא סו"פ פ ב) 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה הימנו, תדע לך שכן הוא, צא ולמד ממושה אבי החכמה אבי הנביאים וכו' ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו',

והיינו משום שמשה שהוא בחינת דעת כידוע בספה"ק, הכיר את ערכו נגד השם יתברך שאין שום מקום לכנוס עד שקרא לו, והיפוך מזה הוא ת"ח שאין בו דעת שחושב את עצמו ליש ומציאות נגד השם יתברך. ודעת דקליפה היא נמי שמכיר את שפלותו, אבל על ידי זה מפילה אותו ליאוש הנורא ומסיתהו להתהנות בטנופי דהאי עלמא, עכ"ד.

"וזהו קליפת עמלק דכתיב ביה (דברים כה, יט) 'אשר קרך בדרך', ופירשו בו מלשון קרירות, שמקרר את האדם ומפילו ליאוש. אך העצה היעוצה לאיש אף שמכיר את ערכו שאינו ראוי כנ"ל, מכל מקום יתן אומץ בלבבו שאף שמצד חשבוננו הפרטי אינו שוה כלום ומכף רגלו ועד ראש אין בו מתום, מ"מ הרי הוא בתוך כלל ישראל ואין הקב"ה מואס ח"ו בכלל ישראל, וכל איש הוא כאבר מאברי הכלל ובאמצעות הכלל הוא מחובר אל הקדושה".

היינו שגם במידת ההכנעה יש הכנעה ויש הכנעה, כי יש הכנעה הבאה מצד הקדושה, שהאדם יכיר את מקומו ולא יתגאה יותר מדי, אבל יש הכנעה הבאה מצד הקליפה, שתכליתה שיבוא האדם למחשבות ייאוש שממילא אין לו מה לעבוד את ה' כדבעי ולהיזהר מעבירות, שהרי בכל אופן הוא אינו שווה מאומה, ומה נפקא מינה במה שיעשה. ובאמת אין שום דמיון בין מחשבת ההכנעה הבאה מצד הקדושה לזו הבאה מצד הקליפה, כי כאשר היצה"ר מעורר מחשבות כאלו הרי זה באופן שהאדם ייפול ויישבר לגמרי, ויחשוב שאין לו תקומה ותקווה, כי זה תכלית היצה"ר, אבל ההכנעה הבאה מצד הטוב היא באופן כזה שהאדם יוכל משם לעלות ולהתרומם.

ועכשיו בהגיע ימי הפורים אשר בהם מושפע הכח של מחיית עמלק, להימלט ממחשבות הייאוש והעצבות שהוא מבקש להכניס בלבנו, ולהתרומם בכח השמחה, צריך לנצל את הזמן, להוציא ממנו כמה שיותר מכח השמחה, שיישאר למשך כל השנה כולה, כי זהו עיקר הכח להילחם עם הרע.

בפורים מתגלה קדושת כל יהודי באשר הוא וממילא זוכים לשמחה

ובתורת אמת (תרמ"א ד"ה הנה צמלות) כתב וז"ל: "עיקר שרש פורים, שיוצא פנימיות קדושת כל פרט נפש ישראל מהעלם אל הגילוי, כי באמת בכל ישראל כתיב (קהלת ג, כו) 'לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה', ובכל ימי השנה יש כמה נפשות בישראל שאין להם שום הרגש שמחה של הקדושה, אמנם באמת ישנה להשמחה בתעלומות לב כל איש ישראל לפי ערכו, ובהגיע ימי הפורים יוכל כל נפש ישראל להרגיש השמחה הטמונה בעומק פנימיותו בכל השנה". שסגולת ימי הפורים הוא להוציא מפנימיות הלב את השמחה הנכונה.

ובעניין זה באופן אחר קצת כתב במקום אחר (תל"ד ד"ה ממויץ) באריכות, כביאור מאמר חז"ל (מגילה ז:): "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ובפשטות עניין 'לבסומי' הוא להיות בשמחה (אמנם רש"י שם פירש שהכוונה "להשתכר בייין"), ויש להבין איך שייך בזה חיוב, שהרי אין זה ביד האדם להיות בשמחה, כי השמחה האמיתית היא כאשר משיג האדם איזה דבר טוב הן בענייני עולם הזה והן ברוחניות, ומה יעשה האדם שאין לו סיבה להיות בשמחה, וכל עניין הפורים אין מלהיבו ומרגשו, איך יקיים הוא את החיוב.

ומבאר וז"ל: "אמנם על זה גופא אמרו ז"ל 'מחויב איניש לבסומי בפוריא', היינו שלא יתייאש שום אדם בעצמו, גם אם רואה בנפשו כמה פעמים שלא עלה בידו כהוגן וכשורה, יתחזק בעצמו שלא יפול מדעתו, רק הוא יעשה את שלו, אולי ימצא חן בעיניו יתברך מעתה להיות אדם ש'טוב לפניו' (- שלו נותן הקב"ה 'חכמה ודעת ושמחה' כנ"ל), וזהו הלשון 'לבסומי', שענין ביסוס היא כמו שמושחין עצמן בבשמים ובתמרוקים כדי למצוא חן ולהתאהב, כן מחויב כל איש ישראל לבסם עצמו במצות ומעשים טובים, גם אם מרגיש בנפשו שהוא בשפל המדרגה 'עד דלא ידע' בעצמו בין בחינת 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי', היינו שאינו מוצא בעצמו שום מדה שיהיה מבחינת 'ברוך מרדכי', וכמו שידוע לנו מגדולי הצדיקים שאמרו על עצמם מה ביני לביניהם, שבאמת לא החזיקו טובה לנפשם למצוא בנפשם שום יתרון ומעלה על האנשים

הגרועים ביותר, ומי לנו גדול מדוד המלך ע"ה שהיה צועק כן על נפשו, כדאיתא במדרש (צ"ר לז, ב) על הפסוק (מסלס ה, ז"ט) 'תאבד דוברי כזב וגו' ואני ברוב חסדך', יעו"ש (- שמדבר שם ברשעת דואג ואחיתופל, ואומר "ואני כאשר עשו כן עשיתי ומה בניי לבינם אלא שגמלת עלי"), ועכ"ז לא נפל בדעתו, ותמיד הרהיב עוז בנפשו למצוא חן בעיניו יתברך (- וכמו שרואים בספר תהלים שכולו מלא בחיזוק בתקווה לה' ובשמחה בו יתברך).

"וזהו 'לבסומי בפוריא', כי זה היה עיקר גם פורים, לאחר שהיו בשפל המדריגה, ונשתעבדו לאחשורוש והמן, והיה נראה שהוסכם כן מן השמים, כידוע שהסרת טבעת המלך וכל הענינים שנוכרו במגילה היה כן לעילא, ועכ"ז לא נפלו מדעתם ולא התייאשו בעצמם, כמו שנאמר (אסתר ג, ב) 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה', ולא נאמר 'לא כרע ולא השתחוה', רק לשון עתיד, להורות שהרהיב עוז בנפשו שלא ישתעבד לההיפוך בשום אופן יהיה איך שיהיה, ועי"ז זכו להנס, וזה ג"כ ענין 'עד דלא ידע', מפני שזכו לזה שלא מצד ידיעה והבחנה באיזה אופן יעלה בידם, רק ע"י עצם השרש שהוא למעלה מן הדעת, ובשרש אין שום שינוי מפני שהיא נצחיית".

ובכן זהו מצוות היום 'לבסומי', שאין לכך שום שייכות להרגשת האדם באיזה מצב הוא עומד, ואף אם אינו רואה מה בינו לבין המן ר"ל, מכל מקום יעשה איזה השתדלות להתחזק ולהתרומם כדי למצוא חן בעיני המלך, וכמו שהיה בימים ההם שבני ישראל עמדו בשפל המדרגה שנהנו מסעדתו של אחשורוש והתחייבו כליה, ומכל מקום מתוך מצב שפל זה זקפו את קומתם בעוז ובתעצומות בתקווה ובביטחון בה', ובכח זה יכול כל יהודי לשמח את עצמו, כי אמנם השמחה הרגילה היא כאשר האדם באמת נמצא במצב של שמחה שזוכה לה מאת ה', בבחינת 'לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה', אבל גם כשעדיין לא נמצא במדרגה זו, יכול לשמח את עצמו להיכנס למצב של שמחה, עם כל המצב השפל, וזה נקרא 'לבסומי', שעדיין אינו שמח באמת, אבל מעמיד את עצמו בתכלית ובמטרה לקבל מן השמים את מתנת השמחה הניתנת ל'אדם שטוב לפניו', להיות שמח באמת.

ההתבוננות ביקרות וערך כל מעשה טוב מביאה לשמחה

בשם משמואל (תר"פ ד"ה צט"ס גיטין) כתב לבאר דברי הגמרא (גיטין מ:): "מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק", והקושיא ידועה, שהרי אמרו חז"ל (מכילתא סוף פרשת צלח) שנשבע ה' בכסא כבודו שלא יקבלו גרים מזרע עמלק, ואיך ייתכן שבני בניו של המן האגגי מזרעו של עמלק התגיררו ולמדו תורה. ובספרים איתא כמה אופנים ליישב קושיא זו.

והשם משמואל הניח מכורח הקושיא, שבוודאי אין הפירוש שהיו בני בניו ממש, אלא שהיו בהמן ניצוצי קדושה רבים, שהפכם לרע, ומכל מקום חלקי הטוב אינם נאבדים, ואחר מירוק וזיכוך ע"י גיהנום וגלגולים מגלגולים שונים הם חוזרים אל המקום אשר היו שם בתחילה, ושבו עוד לזה העולם להשתלם בתורה ובמצוות, ואלה הם נקראים 'בני בניו של המן', היינו חלקי הטוב שבהמן שנתגלגלו וכאו לזה העולם והם הם שלמדו תורה בבני ברק.

ומוס"ת, שמן הלשון 'בני בניו' יש לדייק, שלא נצטרכו להרבה גלגולים, אלא 'בני בניו' ממש, היינו שני גלגולים, גלגול אחד להעביר הזוהמא וגלגול שני לבוא בקהל ה' וזכו ללמוד תורה בבני ברק. ומה שזכה לזה המן, היינו משום דאיתא במדרש (אסתר י"ה) שבשעה שהעביר את מרדכי רכוב על סוס המלך ברחוב העיר אותו רשע מה היה אומר, "ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם ה' ברצונך העמדת להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל", הנה בא והודה שהכל הוא מהשי"ת, ובזה נתעוררו בו חלקי הטוב שהיו טמונים בקרבו ונתפרדו מעצמותו ומהותו הרע, ומאחר שלא נשארו כ"כ דבוקים בו על כן היה די להם גלגול אחד להעביר הזוהמא.

ומס"ים: "ומזה לימוד לכל אדם, אף כשהוא במצב רע נורא מאד ר"ל, אל יקטן בעיניו שום הגה ודיבור ואפילו מחשבה טובה, אף שאין בכחו להשאר על דרך טוב מ"מ עוד יבוא היום ויהיה לו לתועלת עצומה מאד שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב עד כמה מגיעים הדברים". כי אם אותו 'ארור המן' בשכר שיחה נאה אחת זכה שיגיעו ניצוצי הקדושה שלו במהרה למקורם, וודאי בן ישראל בכל מצב שהוא נמצא, שנראה

לו שנפל כ"כ עד שאין לו תקווה, באמת אין לו להתייאש, אלא יתפוס איזה מצוה או מעשה טוב כי מזה תצא לו תועלת עצומה על אף מצבו השפל.

ומכאן קל וחומר ליהודי שלא נפל כ"כ, כמה חשוב ויקר כל מעשה טוב, או דיבור או מחשבה טובה שעושה, ואף אם אין רואים את התועלת שיוצא מזה בחוש, באמת פועל בכך גדולות ונצורות שאין הפה יכול לדבר ואין הלב יכול לחשוב ולשער עד היכן מגיעים הדברים.

וכאשר מתבוננים בזה, כמה יקר וחשוב כל מעשה דיבור ומחשבה של יהודי, אזי מזה לבד כבר אפשר להגיע לשמחה גדולה, אלא היצה"ר סוגר את עינינו, שלא נראה את הפעולות הנפלאות והנשגבות שאנו פועלים בכל דבר, ותכליתו כדי שלא נגיע לשמחה, שאז נוכל להילחם בו ולנצחו בקל, וצריך להתגבר כנגדו, ולהחדיר בראש את ערך ויקרת המצוות והמעשים טובים שעושים.

וכבר הזכרנו את לשונו הנפלא של השם משמואל (מנוסח זכור פרע"ד ד"ה ועשרון): "ואילו ידע האדם אשר אף במצב שהוא בונה עולמות בתורתו ועבודתו, וח"ו להיפוך הוא להיפוך, היה לבו כאש בוערה". אלא שהיצה"ר מעלים זאת מאתנו ולכן אין לבנו כאש בוערה בעבודת ה', ולעומת זאת יש להתחזק ולהתעורר בעצם ידיעת ערך ויקר המצוות.

זהו הכח של ימי הפורים, להכניס את מידת השמחה, מוראדיגע טעג, מגיע השפעה מהשמים בעניין השמחה, בכל חודש אדר כדכתיב (ססמ ט, כג) "החודש אשר נהפך להם מיוגון לשמחה ומאבל ליום טוב", ואחר כך מגיע שבת זכור, וימי הפורים עצמם, וצריך לנצל את הימים להכניס יותר ויותר שמחה, להימלא בשמחה נכונה של מצוה, להחדיר כמה חשוב ויקר כל מצוה, ואז מקבלים את הכוחות לכל החיים להיות בשמחה ולזכות לנצח במלחמת היצה"ר.

וכבר הזכרנו את דברי האריץ צבי (פורים ד"ה הענין שלנו) בביאור עניין אמירת 'ארור המן' ו'ברוך מרדכי' בפורים, שהנה מפסח ועד שבועות יש שבע שבועות שהם ההכנה למתן התורה על ידי בירור שבע המידות של האדם לטוב, חסד גבורה תפארת

וכו', והיינו להכניס את הדעת במידות, אמנם שלושים יום קודם הפסח גם הם הכנה למתן תורה, אבל אז ההכנה היא לברר הדעת עצמו שיהיה לו רצון אמתי לילך בדרך הישר, והנה מפורים עד שבועות י"א שבועות, עשרה כנגד עשר ספירות שהם ז' שבועות מפסח עד עצרת כנגד המידות, וג' לפנין כנגד ג' ראשונות שהן כולן בדעת ורצון כי כתר הוא רצון העליון כידוע, וככה הוא באדם שהוא צלם אלקים.

אמנם פורים הוא נגד 'ובחרת בחיים', והוא לפני הרצון, שיהיה נראה לו על כל פנים הדרך הטוב והישר אף שעדיין אין לו רצון שיהיה כן בעצמו, ע"כ בפורים אומרים "ארור המן, ברוך מרדכי, ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים" (פיט שושנת יעקב), כי בזה מראה לדעת שדרך הרע מגונה בעיניו ודרך הטוב רצויה בעיניו וזו הכנה לבוא אל הרצון והחכמה והבינה עד הפסח.

וי"ל שזהו שבפורים הוא קבלת התורה מאהבה (שנת פ.ט.), כי פורים היא המביא למאום ברע ולרצות בדרך הטוב והישר, והוא השורש לקבלת התורה הבא אח"כ מרצון ובשמחה. וזהו עניין הפורים, להיות בבחינת "אהבי ה' שנאו רע" (מסילס נז, י), לבחור בטוב ולמאוס ברע. ובמשך ימי הפורים יש לחשוב ע"ז שוב ושוב, להכניס ולהחדיר במוח ובלב את ההבדל בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי'.

יעזרנו ה' שנגיע לימי הפורים עם ההכנה הראויה והנכונה, שיהיו בידינו כלים טובים לקבל את ההשפעות הנפלאות, שיישארו בידינו לאורך ימים.

